

Kamu Politiklarında Sürdürülebilirlik ve Kapsayıcılık

Mehmet KOCA
İl Planlama Uzmanı-AREM

GİRİŞ

Demokrasinin bir gereği olarak seçimler sonucunda yönetime gelen siyasî iktidarların öncelikli görevi, bir taraftan vatandaşların ihtiyaç ve taleplerini karşılarken diğer taraftan da olası toplumsal çatışmaları ve rahatsızlıkları çözüme kavuşturmaktır. Siyasal iktidarların bu temel görevinin en görünen çıktılarından bir tanesini ise doğal olarak kamu politikaları oluşturmaktadır.

Küreselleşmenin artan etkisi, sosyal medya platformları başta olmak üzere kitle iletişim araçlarındaki gelişim ve kullanım oranının artması gibi çarpanlarla birlikte artan ve çeşitlenen ihtiyaçlar ile kısıtlı kaynakların kullanımı arasındaki denge arayışı, kamu politikalarının oluşturulması, uygulanması ve değerlendirilmesinde çok farklı aktörlerin sürece dahil olmasına neden olmuştur.

Bu minvalde etkin, verimli ve başarılı bir kamu politikasının oluşturulabilmesi için sürdürülebilirlik ve kapsayıcılık gibi yeni yaklaşım ve ilkelerin kamu politikalarının oluşturulma sürecine dahil edilmesi bir zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada kamu politikalarının oluşturulmasında kapsayıcılık ve sürdürülebilirlik kavramına ilişkin açıklamalar yapılması amaçlanmış olup, yöntem olarak literatür taramasına dayalı nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir.

Çalışma iki bölüm üzerinde yapılandırılmıştır. İlk bölümde kamu politikası, sürdürülebilirlik ve kapsayıcılık kavramlarına ilişkin kavramsal bir çerçeve çizilmiş, ikinci bölümde ise kamu politikalarında kapsayıcılık ve sürdürülebilirliğe ilişkin kısa açıklamalar yapılmaya çalışılmıştır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kamu otoriteleri tarafında vatandaşlara yönelik oluşturulan ve hayata geçirilen kamu politikaları her ne kadar devletlerin varoluşu ile birlikte düşünülse de özellikle son yüzyılda devletin rolündeki çarpıcı değişim ve buna bağlı olarak üstlendiği çok sayıda kamu hizmeti ve bunların niteliğinin öne çıkması söz konusu politikaların daha dikkatli bir şekilde ele alınmasını zorunlu hale getirmiştir (Demirhan, 2016: 46).

Bu kapsamda kamu politikaları bir yandan gündelik yaşantının en can alıcı noktalarını oluşturmaya ve kapsamaya devam ederken, bir yandan da her geçen gün anlaşılması daha zor ve karmaşık bir hale gelmektedir (Çiner, 2020: 1).

Kamu politikası en genel tanımıyla “devletin kanunlardan temel alan otoritesinin bulunduğu herhangi bir konuda, yetkili olan kamu kurumu

ya da görevlisi tarafından yapılan her türlü eylem ve işlemler” olarak tanımlanmaktadır (Gül, 2015: 8).

Levander’e göre (2009: 66) kamu politikası “toplulukları etkileyen kararların hazırlanması ve uygulanması” olarak görülürken, Dye (1987: 1) genel bir bakış açısıyla kamu politikasını, “hükümetlerin yapmayı veya yapmamayı seçtikleri şeyler” olarak tanımlamıştır. Ergun (2004: 302) ise kamu politikaları çalışmalarını, “siyasi otoritelerin aldığı bağlayıcı kararlar ... benzer ya da yinelenen durumlarda alınması gereken önlemlerin takdir hakkı alanını daraltan genel ilke ya da kurallar” olarak tanımlamıştır.

Kamu politikaları çalışmalarının öncüsü olarak görülen Harold Lasswell’e göre kamu politikası amaçların, değer ve uygulamaların projelendirilmiş bir programı iken, “Marshall Dimock ve diğerlerine göre kamu politikası, herhangi bir zaman ve mekânda özel bir problemin çözümünde hangi amaçlar ve temel önlemlerin seçilmesi gerektiğine dair bir karar” olarak tanımlanmıştır. Kısaca özetlenecek olursa kamu politikaları en basit anlatımı ile karar verme yetkisine haiz kamu otoritelerinin belli sorunlar, ihtiyaçlar ya da fırsatlar karşısındaki hareket tarzları” olarak kavramsallaştırılabilmektedir (Demirhan, 2016: 45-54).

Tilly (2011) ise kamu politikalarını siyasal iktidar ile vatandaşların karşılıklı bir şekilde etkileşime girdiği, çeşitli aktörlerin sürece katıldığı, başka bir ifadeyle yöneten ve yönetilen katmanların bulunduğu temel bir saha olarak tanımlamıştır.

Bu doğrultuda kamu politikalarının oluşturulma ve uygulanma aşamalarını sorun veya gündem belirleme, politika formülasyonu, politika uygulamaları, politika değerlendirilmesi ve ortadan kaldır-

Kamu politikaları bir yandan gündelik yaşantının en can alıcı noktalarını oluşturmaya ve kapsamaya devam ederken, bir yandan da her geçen gün anlaşılması daha zor ve karmaşık bir hale gelmektedir.

ma veya düzeyini yükseltme bağlamında politika değişimi olarak sıralayabilmek mümkündür (Köktaş, 2015: 36-42).

Günümüzün modern dünyasında sürdürülebilirlik kavramı ise çevre ve doğal kaynaklardan, ekonomik faaliyetler ve kalkınmaya, üretimden, tüketimden, bütçe dengesinden, cari işlemler dengesine kadar birçok farklı alanda kendisine önemli bir yer edinmiştir. Birçok farklı alanda çalışan bilim adamı bahsi geçen veya geçmeyen alanlarda sürdürülebilirliğin sağlanması için yapılması gerekenler üzerine uzun uzadıya tartışmalar yürütmektedirler (Akbeğ ve Uslu, 2021: 1032).

Sürdürülebilirlik kavramı ilk kez 1972 yılında 113 ülkenin bir araya gelmesiyle kurulan Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ile ortaya çıkmış ve resmi olarak, 1987 yılında Birleşmiş Milletlerin yayınladığı ‘Ortak Geleceğimiz’ raporunda hayata geçirilmiştir (EİB, 2023).

Sürdürülebilirlik kavramının Türkiye’de kabul gören bir tanımı bulunmamakla birlikte sürekli, devamlı, kesintisiz gibi anlamlar ile birlikte anılmaktadır. Kavram Latince “sus-

Başarılı bir kamu politikasının oluşturulma ve uygulanmasında kapsayıcılık kavramı artık isteğe bağlı bir durum olmaktan çıkmış ve nihayetinde bir zorunluluk haline gelmeye başlamıştır.

tain” kelimesine karşılık gelmekte olup, sürdürülebilirlik kavramı ilk kez Oxford Dictionary tarafından kullanılmıştır. 1980’li yıllarda ilk kez kullanılan kavram adı geçen sözlükte “belli bir oranda veya düzeyde devam ettirilebilme” anlamında kullanılmıştır (Taş ve Keskin, 2020: 651).

Literatürde daha ziyade doğal kaynakların korunması ve dengeli kullanılması şeklinde ele alınan sürdürülebilirlik kavramına yönelik ortak bir ideal arayışıyla karakterize edilen sosyo-ekolojik bir süreç ya da daimî olma yeteneği gibi tanımlar yapılmakla birlikte (Akbeve ve Uslu, 2021: 1031), en çok kabul edilen tanımı Brundtland Raporu olarak da anılan Birleşmiş Milletlerin “Ortak Geleceğimiz” raporunda yapılmıştır. Bu rapora göre kavram “gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğini riske atmadan günümüzün ihtiyaçlarını karşılayabilme” şeklinde tanımlanmıştır (Taş ve Keskin, 2020: 651).

Daha çok nihai bir amaçtan ziyade bir sürece karşılık gelen kavramın; ekonomik, sosyal ve çevresel ihtiyaçlar arasında bir denge gözetilmesi, doğal ve beşerî kaynakların gereksiz kullanımından kaçınılması noktasında topluluklara farkındalık kazandırılması, yerel ve bölgesel

örgütler başta olmak üzere tüm örgütsel yapılarda bu anlayışın sistematik bir hale getirilmesi gibi amaçları bulunmaktadır (EİB, 2023).

Günümüz dünyasında kamu politikaları bağlamında kapsayıcılık kavramı da aynı sürdürülebilirlik kavramı gibi önemli bir yer işgal etmektedir. Başarılı bir kamu politikasının oluşturulma ve uygulanmasında kapsayıcılık kavramı artık isteğe bağlı bir durum olmaktan çıkmış ve nihayetinde bir zorunluluk haline gelmeye başlamıştır (Kesen ve İrez, 2021: 27).

Kapsayıcılık kavramı daha eşitlikçi, temsili ve hesap verebilir politikalar elde etmek için kilit bir kavram olup, politika oluşturulmasında katılım tabanını genişletmeye ve uygulanacak politikalarından en çok etkilenenlerin düşüncelerini yansıtmasını sağlamaya yönelik önemli bir yoldur (Open Government, 2023).

Bu kapsamda başarılı bir kamu politikası oluşturulması noktasında kapsayıcılık kavramı, dezavantajlı olabilecek kilit toplum gruplarına odaklanması ile birlikte tüm bireylerin eşit fırsatlara ve bilgiye erişmesi, fikirlerinin alınması ve katılımlarının sağlanması için birden fazla kanal sunmaktadır (OECD, 2013: 139-146).

Kamu politikalarında kapsayıcılık kavramı OECD tarafından açık, şeffaf, kanıtlara dayalı, erişilebilir ve mümkün olduğunca çok sayıda vatandaşla ulaşan, geleneksel kültürler de dahil olmak üzere, politika oluşturma sürecine çok çeşitli ses ve görüşleri dahil etmek olarak tanımlanmıştır (OECD, 2013: 146).

Cambridge Sözlüğünde kavram; “her tür insanı, şeyi veya fikri dahil etmek ve hepsine adil ve eşit davranmak” (Cambridge Dictionary, 2023) olarak tanımlanırken, bir başka tanımda ise kavram “başta mar-

jinalleşme riski taşıyanlar olmak üzere herkesin kaynaklara ve fırsatlara eşit erişimini sağlamak” olarak tanımlanmıştır (IGI, 2023).

2. KAMU POLİTİKALARI KAPSAYICILIK VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Demokrasinin bir gereği olarak seçimler sonucunda yönetime gelen siyasî iktidarların öncelikli görevi, bir taraftan vatandaşların ihtiyaç ve taleplerini karşılarken diğer taraftan da olası çatışma alanlarında konsensus zemini tesis ederek, toplumsal çatışmaları ve rahatsızlıkları çözüme kavuşturmaktır. Siyasal iktidarların bu temel görevinin en görünen çıktılarında bir tanesini ise doğal olarak kamu politikaları oluşturmaktadır. Bu kapsamda; birçok aktörün kamu politikaları formülasyon süreçlerine katılmak istediği bir ortamda toplumsal sorunları çözme ve vatandaşların isteklerine cevap verebilme arzusunun olduğunu söyleyebilmek mümkündür (Yıldız ve Sobacı, 2013: 17).

Bilgi, değer ve ilkelerin genel bütünü olarak da adlandırılabilen kamu politikalarının, siyasal iktidarlar vasıtasıyla ülke kaynaklarının talep ve ihtiyaçları doğrultusunda etkili ve verimli kullanılması gayesiyle toplumun istekleri de değerlendirilerek oluşturulan ve dinamik bir doğası olan eylem setleri olduğu gerçeği göz önüne alındığında, kamu politikaları bünyesinde siyasal, ekonomi, bürokrasi gibi birçok farklı aktörü barındıran karar alma, uygulama ve değerlendirme aşamalarında karşılıklı etkileşimin olduğu bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır (Taş ve Keskin, 2020: 649).

Özellikle günümüz dünyasında ülkelerin sâhip olduğu kaynakların kısıtlı olduğu göz önüne alındığında siyasal iktidarlar kamu politikala-

Sürdürülebilirlik kavramının kamu politikalarına uygulanmasıyla ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel bağlamlarda bir denge gözetilmekte ve bu unsurlarda birlikte ele alınarak kamu politikalarının etkinlik ve verimliliği artırılmaktadır.

rı aracılığıyla devletin kaynaklarını dağıtmakta ve bu nedenle, modern toplumlarda birçok aktör kamu politikalarının oluşturulması sürecine katılmaya ve siyasal iktidarları alacakları kararlarda etkilemeye çalışmaktadırlar (Sobacı, 2013: 131).

Bu doğrultuda küreselleşmenin artan etkisi ve sosyal medya platformları başta olmak üzere kitle iletişim araçlarındaki gelişim ve kullanım oranının artması kamu politikalarının oluşturulması, uygulanması ve değerlendirilmesinde çok farklı aktörlerin sürece dahil olmasını gerektirmiş ve kapsayıcılığı kamu politikalarında bir zorunluluk haline getirmiştir.

Kamu politikalarının oluşturulmasında kilit bir kavram olan kapsayıcılık politika oluşturulmasında katılımı tabana yaymaya ve uygulanacak politikalardan en çok etkilenenlerin düşüncelerinin kamu politikalarına yansıtılmasını sağlamaya yönelik önemli bir faktör haline gelmiştir.

Başarılı bir kamu politikasının oluşturulmasında kapsayıcılık kavramı; düşünce kuruluşları, STK, bürokrasi,

kilit toplumsal gruplar gibi birçok farklı bileşeni sürecin içine dahil ettiğinden alınan kararların ve uygulanacak politikaların daha etkin ve verimli olmasını sağlamaktadır (Open Government, 2023).

Günümüzde artan sınırsız üretim ve tüketim arayışı ve bu durumun ortaya çıkardığı ekonomik krizler, çevreyi dikkate almadan sürekli büyüyen şehirler, doğal kaynakların sınırsız olarak algılanması nedeniyle bilinçsizce tüketilmesi, giderek artan toplumsal eşitsizlikler ve gelir adaletsizliği sürdürülebilirlik ideasının küresel düzlemde önem kazanmasına neden olmuştur (Taş ve Keskin, 2020: 651).

Bu doğrultuda günümüzde uygulanan kamu politikalarının başarı kriterlerinden bir diğer tanesini de kamu politikalarının sürdürülebilirliği kavramı oluşturmaktadır. Nihai bir amaçtan ziyade bir sürece karşılık gelen kavram en genel manasıyla ve bilinen tanımıyla *“gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğini riske atmadan günümüzün ihtiyaçlarını karşılayabilme”*

olarak tanımlanabilmektedir (Taş ve Keskin, 2020: 651).

Sürdürülebilirlik kavramının kamu politikalarına uygulanmasıyla bir taraftan hayata geçirilecek politikalardan maksimum fayda sağlanarak politika değişikliklerinin ortaya çıkartabileceği zaman, finans gibi maliyetler minimize edilebilecek diğer taraftan da daha iyi toplumsal yaşam standartları sağlanabilecektir.

Sürdürülebilirlik kavramının kamu politikalarına uygulanmasıyla ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel bağlamlarda bir denge gözetilmekte ve bu unsurlarda birlikte ele alınarak kamu politikalarının etkinlik ve verimliliği artırılmaktadır.

Bu kapsamda küreselleşme ve teknolojinin büyük bir oranda etkilediği ve dönüştürdüğü günümüz dünyasında etkili ve verimli kamu politikalarının oluşturulması büyük bir önem taşımakta olup, sürdürülebilirlik ve kapsayıcılık gibi kavramların kamu politikalarında kullanımı artık bir ihtiyaçtan ziyade bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaya başlamıştır.

SONUÇ

Siyasal iktidarlar veya kamu otoriteleri tarafından vatandaşlara yönelik hayata geçirilen kamu politikalarının özellikle son yüzyılda devletin rolünde öne çıkan değişim ve üstlenilen çok sayıda kamu hizmeti bağlamında daha dikkatli bir şekilde ele alınmasını zorunlu hale getirmiştir.

Kamu politikalarının bir yandan gündelik yaşantının en can alıcı noktalarını oluşturmaya ve kapsamaya devam ederken, bir yandan da farklı aktörlerin sürece dahil olmasıyla her geçen gün anlaşılması daha zor ve karmaşık bir hale geldiği görülmektedir.

Bu bağlamda etkin, verimli ve başarılı bir kamu politikasının oluşturulması için yeni yaklaşımların da sürece dahil edilmesi bir zorunluluk haline gelmiş, sürdürülebilirlik ve kapsayıcılık gibi kavramlar kamu politikalarında öne çıkmaya başlayan fikir setlerini oluşturmaya başlamıştır.

Kapsayıcılık kavramı ile kamu politikalarında bütün paydaşların fikirlerinin ve katılımlarının politika yapım

sürecine dahil edilmesi sağlanarak bu politikaların toplumsal kabulü ve uygulanabilirliği tabana yayılabilmiştir. Sürdürülebilirlik kavramının kamu politikalarına eklenmesiyle birlikte ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel denge gözetilebilmiş ve bu unsurlarda birlikte ele alınarak kamu politikalarının etkinlik ve verimliliğin artırılabilmesi sağlanabilmiştir.

Bu minvalde günümüz dünyasında giderek önemli hale gelen kamu politikalarının toplumsal yaşamdaki rolü, sürdürülebilirlik ve kapsayıcılık gibi kavramların ortaya çıkardığı faydalarla birlikte artan bir şekilde kamu politikalarında uygulanmasını bir zorunluluk haline getirmiştir.

KAYNAKÇA

- Akbey, F. ve Uzlu, H. (2021). Sürdürülebilir Kalkınmada Kamu Bütçesinin Önemi: Türkiye İçin Ekonometrik Bir Analiz, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, Cilt 17, Sayı 4, ss. 1030-1058.
- Cambridge Dictionary. (2023). "Inclusivity", <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/inclusivity>, (06.06.2023).
- Çiner, C. U. (2020). Kamu Politikaları: Perspektifler, Temalar ve Tezler, Ed. C.U. Çiner içinde, *Türkiye'de Kamu Politikaları: Güncel Konular ve Eğilimler*, ss. 1-35, Ankara Üniversitesi Yayınları No: 685 A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No: 624 Kamu Yönetimi Uygulama Ve Araştırma Merkezi (Kayaum): 14.
- Demirhan, Y. (2016). Kamu Politikaları: Kavramsal ve Kuramsal Bir Çerçeve, Ed. S. Aslan ve Y. Demirhan içinde, *Türk Siyasal Hayatında AK Parti Dönemi Kamu Yönetiminde Değişim, Kamu Politikaları, Kurumsal İlişkiler*, Bursa: Ekin Yayınevi.
- Dye, T. R. (1987), *Understanding Public Policy*, NJ: Prentice-Hall.
- EİB. (2023). "Sürdürülebilirlik Nedir?, Amaçları ve İlkeleri", https://www.eib.org.tr/surdurulebilirlik/Sayfa.Asp?SI_Id=BA874EA9A4, (06.06.2023).
- Ergun, T. (2004), *Kamu Yönetimi: Kuram, Siyasa, Uygulama*, Ankara: TODAİE Yayınları.
- Gül, H. (2015), Kamu Politikası Analizi, Yöntemleri ve Teknikleri, *Yasama Dergisi*, (29): 5-31.
- IGI. (2023). "What is Inclusivity", <https://www.igi-global.com/dictionary/how-inclusive-is-online-education-in-india/57565>, (06.06.2023).
- Kesen, İ. ve İrez, S. (2021). *Kapsayıcı Kamu Hizmeti Sosyal İçerme Eğitim Programı*, T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Ankara.
- Köktaş, Ö. F. (2015). *Kamu Politikası Yapım Sürecinde Düşünce Kuruluşlarının Rolü ve Etkinliği: SETA Vakfı Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Lavender, W. (2009), *Worldview and Public Policy: From American Exceptionalism to American Empire*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fairfax, VA: George Mason University.
- OECD. (2013). *Government at a Glance 2013*, https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/gov_glance-2013-en.pdf?expires=1686051602&id=id&acname=guest&checksum=82EA352E44573EE7A08E229BDB89D99C, (06.06.2023).
- Open Government. (2023). "Inclusion", <https://www.opengovpartnership.org/policy-area/inclusion/>, (06.06.2023).
- Sobacı, M.Z. (2013). Politika Ağları Aktörler Arası İlişkiler Üzerinden Kamu Politikasını Anlamak, Ed. M. Yıldız ve M.Z. Sobacı, içinde *Kamu Politikası: Kuram ve Uygulama*, ss. 130-148, Adres Yayınları, Ankara.
- Taş, H. G. ve Keskin, M. O. (2020). Sürdürülebilirliğin Kamu Politikaları Sürecinde Gündem Belirleme Üzerine Etkileri, *Anadolu 5. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi*, ss.647-653.
- Tilly, C. (2011). *Demokrasi*, Çev. Ebru Arıcan, Phoneix Yayınları, Ankara.
- Yıldız, M. ve Sobacı, M. Z. (2013). Kamu Politikası ve Kamu Politikası Analizi Genel Bir Çerçeve, Ed. M. Yıldız ve M.Z. Sobacı, içinde *Kamu Politikası: Kuram ve Uygulama*, ss. 14-44, Adres Yayınları, Ankara.